

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22
Β΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΤΕΤΑΡΤΗ, 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Β036

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 λεπτά

**Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΩΔΕΚΑ (12) ΣΕΛΙΔΕΣ
ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Μετάφραση διδαγμένου κειμένου

(μονάδες 20)

Κείμενο 1

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή,	0,5
τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις	0,5
ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν,	1,5
πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον	1
ταύτης τῆς κατηγορίας· [...]	0,5
ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή,	0,5
ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω,	1
ὡς εὔνοος εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι	1,5
καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν,	1,5
μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι.	0,5
Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 1 και 3	ΣΥΝΟΛΟ
	9

Ενδεικτική απόδοση στα Νέα Ελληνικά

Εάν δεν γνώριζα καλά, κύριοι βουλευτές, ότι οι κατηγοροί επιθυμούν με κάθε τρόπο να με βλάψουν, θα τους χρωστούσα μεγάλη ευγνωμοσύνη για αυτήν την κατηγορία. [...] Έχω την αξίωση / Απαιτώ, κύριοι βουλευτές, εάν αυτό μόνο αποδείξω σε εσάς, ότι δηλαδή διάκειμαι φιλικά προς την παρούσα πολιτική κατάσταση / είμαι ευνοϊκός στο / συμπαθώ το παρόν πολίτευμα και ότι έχω αναγκαστεί να συμμετέχω στους ίδιους κινδύνους με εσάς, να μην υπάρχει πια / πλέον / προς το παρόν καμία ωφέλεια σε εμένα / να μην ωφεληθώ σε τίποτε πια / πλέον / προς το παρόν.

Κείμενο 2

ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου	0,5
τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐθήες ἐστίν·	1,5
ἐν τούτῳ γὰρ	0,5
πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν	1
οὐκ ἔνεισιν,	0,5
ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων	1
ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.	0,5
ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος·	1
ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε,	1
ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας,	2
ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.	1,5
Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 6	ΣΥΝΟΛΟ
	11

Ενδεικτική απόδοση στα Νέα Ελληνικά

Ἐπειτα, εἶναι ἀνόητο / ἀφελές νὰ ἐξετάζει κανεὶς τοὺς ἵππεις / ὄσους ὑπηρέτησαν ὡς ἵππεις / στο ἵππικό ἀπὸ τὴν πινακίδα / τὸν μικρὸ πίνακα. Γιατί σὲ αὐτὴν / αὐτὸν δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ὁμολογοῦν ὅτι ἦταν ἵππεις / ὑπηρέτησαν στο ἵππικό, ἐνῶ εἶναι γραμμένοι / ἔχουν καταγραφεῖ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔλειπαν ἀπὸ τὴν πατρίδα. Αὐτὴ / Ἐκεῖνη εἶναι, ὅμως, ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη: Γιατί ὅταν / Ὄταν δηλαδὴ ἐπιστρέψατε (στὴν πατρίδα), ἀποφασίσατε / ψηφίσατε οἱ φύλαρχοι νὰ σὰς παραδώσουν κατάλογο τῶν ἵππέων / ὄσων ὑπηρέτησαν ὡς ἵππεις / στο ἵππικό, γιὰ νὰ εἰσπράξετε πίσω ἀπὸ αὐτοὺς τὸ ἐπίδομα.

Β. Μετάφραση αδιδακτου κειμένου
Κείμενο 3

(μονάδες 15)

Πολλή μὲν ἢ μεταβολή μοι γέγονεν, ὧ ἄνδρες,	1
τελευτήσαντος Κλεωνύμου.	0,5
ἐκεῖνος γὰρ ζῶν μὲν	1
ἡμῖν κατέλειπε τὴν οὐσίαν,	1
ἀποθανῶν δὲ κινδυνεύειν περὶ αὐτῆς πεποιήκε.	2
καὶ τότε μὲν οὕτως ὑπ' αὐτοῦ σωφρόνως ἐπαιδευόμεθα,	2
ὥστ' οὐδὲ ἀκροασόμενοι	1
οὐδέποτ' ἦλθομεν ἐπὶ δικαστήριον,	1
νῦν δὲ ἀγωνιούμενοι περὶ πάντων ἤκομεν τῶν ὑπαρχόντων·	2
οὐ γὰρ τῶν Κλεωνύμου μόνον ἀμφισβητοῦσιν	1
ἀλλὰ καὶ τῶν πατρῶων,	0,5
ὀφείλιν ἐπὶ τούτοις ἡμᾶς ἐκείνῳ φάσκοντες ἀργύριον.	2
Ισαίου <i>Περὶ τοῦ Κλεωνύμου κλήρου</i> 1.1	ΣΥΝΟΛΟ
	15

Ενδεικτικές μεταφράσεις:

1. Έχει γίνει / υπάρξει μεγάλη αλλαγή / μεταβολή σ' εμένα / για μένα, άνδρες, αφού / από τότε που πέθανε ο Κλεώνυμος. Διότι εκείνος, ενώ / όσο ζούσε άφησε / παρέδωσε σε εμάς την περιουσία (του), όταν / αφότου όμως πέθανε, μας έχει κάνει / μας έφερε στο σημείο να κινδυνεύουμε για αυτήν. Και τότε μεν / βέβαια, λαμβάναμε παιδεία / ανατρεφόμασταν / εκπαιδευόμασταν από αυτόν με τέτοια σωφροσύνη / σύνεση / τόσο συνετά, ώστε ούτε για να ακούσουμε / για να είμαστε ακροατές / ως ακροατές δεν ήλθαμε ποτέ στο δικαστήριο, ενώ τώρα έχουμε έλθει, για να αγωνιστούμε / να υπερασπιστούμε (τον εαυτό μας) για όλα τα υπάρχοντά (μας). Διότι δεν διεκδικούν μόνο αυτά / τα υπάρχοντα του Κλεωνύμου, αλλά και τα πατρικά, ισχυριζόμενοι επιπλέον ότι εμείς οφείλαμε / οφείλουμε / χρωστούσαμε / χρωστούμε χρήματα σ' εκείνον.

2. «Κατά πολύ άλλαξαν για μένα τα πράγματα, κύριοι δικαστές, μετά το θάνατο του Κλεώνυμου. Ενώ δηλαδή όσο ήταν στη ζωή μάς είχε παραδώσει την περιουσία του, τώρα με το θάνατό του μας φέρνει σε σημείο να κινδυνεύουμε να τη χάσουμε ολόκληρη. Και τότε μεν μας ανέτρεφε με τέτοια σωφροσύνη, ώστε στο δικαστήριο δεν είχαμε έρθει ούτε καν ως ακροατές. Αν ερχόμαστε δε σήμερα εδώ, τούτο γίνεται

επειδή έχουμε να αγωνιστούμε για όλα μας τα υπάρχοντα. Γιατί οι αντίδικοί μας δεν διεκδικούν την κληρονομιά μόνο του Κλεώνυμου, αλλά επί πλέον και την πατρική μας περιουσία, ισχυριζόμενοι ότι και εμείς του οφείλαμε χρήματα».

Μτφρ. Π. Δημάκης. 1994. *Ισαίου Λόγοι*. I-II. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Γ. Διδαγμένο κείμενο για ορθογραφία

(μονάδες 5)

Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας.

Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου 5

Για την Ορθογραφία ισχύουν τα ακόλουθα:

(α) Αφαιρείται 0,25 μονάδα για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου ή πνεύματος ή υπογεγραμμένης.

(β) Εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου ή πνεύματος, αφαιρείται 0,25 μονάδα.

(γ) Αφαιρείται 0,5 μονάδα για ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος.

(δ) Εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη, αφαιρείται 0,5 μονάδα.

(ε) Σε περίπτωση που συνδυάζονται οι περιπτώσεις (α) και (γ), αφαιρείται 0,5 μονάδα.

(στ) Το επαναλαμβανόμενο λάθος αξιολογείται μόνο μία φορά.

(ζ) Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, δεν αφαιρείται μονάδα.

Δ. Παρατηρήσεις

(μονάδες 40)

Για την ορθογραφία στις ασκήσεις του Μέρους Δ' του εξεταστικού δοκιμίου ισχύουν τα ακόλουθα:

α. Σε περίπτωση ορθογραφικού λάθους, ο τύπος θεωρείται λανθασμένος και βαθμολογείται με μηδέν μονάδες.

β. Για κάθε λάθος σε τόνο, παρατονισμό, πνεύμα, υπογεγραμμένη αφαιρείται 0,25 μονάδα.

γ. Αν στην ίδια λέξη συνυπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου, παρατονισμού, πνεύματος, υπογεγραμμένης, αφαιρείται 0,25 μονάδα.

δ. Το άρθρο και η λέξη που συνοδεύει μοιράζονται εξίσου τη βαθμολογία που αντιστοιχεί στο λεκτικό σύνολο (π.χ. 0,5+0,5= 1 μονάδα).

ε. Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, δεν αφαιρείται μονάδα.

Σημείωση:

Σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις που ζητείται τύπος των Αρχαίων ή των Νέων Ελληνικών και ο τύπος που δίνεται ως απάντηση **υφίσταται ως άλλος γραμματικός τύπος** των Αρχαίων ή των Νέων Ελληνικών αντίστοιχα, τότε **ο τύπος βαθμολογείται με μηδέν μονάδες** (παρόλο που ορθογραφικά μπορεί να είναι ορθός). Για παράδειγμα, αν ζητηθεί το β' ενικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «ἄγω» και δοθεί ως απάντηση το «ἄγοι», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος (και όχι απλώς ορθογραφικό λάθος). Αν ζητηθεί π.χ. ένα παράγωγο ουσιαστικό του ρήματος «κλίνω» (στα Αρχαία ή στα Νέα Ελληνικά) και δοθεί ως απάντηση ο τύπος «κλήση», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος.

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους.

α. βουλομένοις (Κείμενο 1)

Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο στην οριστική έγκλιση του Ενεστώτα και του Παρατατικού.

Οριστική Ενεστώτα: **βούλει / βούλη (1μ.)**

Οριστική Παρατατικού: **έβούλου (1μ.)**

β. άπενεγκείν (Κείμενο 2)

Να γράψετε το απαρέμφατο του Μέλλοντα και του Παρακειμένου στην ίδια φωνή.

Απαρέμφατο Μέλλοντα: **άποίσειν (1μ.)**

Απαρέμφατο Παρακειμένου: **άπενηνοχέναι (1μ.)**

γ. γέγονεν (Κείμενο 3)

Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο στην υποτακτική και ευκτική έγκλιση στον Αόριστο β'.

Υποτακτική Αορίστου β': **γένηται (1μ.)**

Ευκτική Αορίστου β': **γένοιτο (1μ.)**

(6X1 = 6)

Δ.2.α. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων, διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

i. κακῶς (Κείμενο 1)

Συγκριτικός: **κάκιον / χειρόν (1μ.)**

Υπερθετικός: **κάκιστα / χειρίστα (1μ.)**

ii. Πολλή (Κείμενο 3)

Συγκριτικός: **πλείων (1μ.)**

Υπερθετικός: **πλείστη (1μ.)**

(4X1 = 4)

Δ.2.β. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους των ακόλουθων φράσεων.

i. *ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν* (Κείμενο 2)

ii. *ἡμῖν κατέλειπε* (Κείμενο 3)

i. τὰς καταστάσεις ⇨ τὴν (0,5μ.) κατάστασιν (0,5μ.)

ἀναπράξητε ⇨ ἀναπράξης (1μ.)

αὐτῶν ⇨ αὐτοῦ (1μ.)

ii. ἡμῖν ⇨ ἐμοί/μοι/μοί (1μ.)

κατέλειπε ⇨ κατέλειπον (1μ.)

(μονάδες 5)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικῶς τους πιο κάτω υπογραμμισμένους τύπους.

i. *Εἰ μὴ συνήδη, ὧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις* (Κείμενο 1)

ii. *ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος* (Κείμενο 2)

iii. *ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας* (Κείμενο 2)

iv. *Πολλὴ μὲν ἡ μεταβολὴ μοι γέγονεν, ὧ ἄνδρες, τελευτήσαντος Κλεωνύμου* (Κείμενο 3)

βουλομένοις: κατηγορηματικὴ μετοχή (0,5μ.) στο *τοῖς κατηγοροῖς* (0,25μ.)

ἀπό το (ρήμα) συνήδη (0,25μ.)

μέγιστος: επιθετικός προσδιορισμός (0,5μ.) στο *ἔλεγχος* (0,5μ.)

τοὺς φυλάρχους: υποκείμενο (0,5μ.) στο (απαρέμφατο) *ἀπενεγκεῖν* (0,5μ.)

τοὺς ἵππεύσαντας: επιθετική/αναφορική μετοχή (0,25μ.), αντικείμενο (0,5μ.) στο (απαρέμφατο) *ἀπενεγκεῖν* (0,25μ.)

ἡ μεταβολή: υποκείμενο (0,5μ.) στο (ρήμα) *γέγονεν* (0,5μ.)

τελευτήσαντος: γενική απόλυτη (0,5μ.), χρονική μετοχή (0,5μ.)

(μονάδες 6)

Δ.3.β. Να εντοπίσετε και να γράψετε ποια είναι η δευτερεύουσα πρόταση στην πιο κάτω περίοδο λόγου του αδίδακτου κειμένου και να την αναγνωρίσετε (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος).

καὶ τότε μὲν οὕτως ὑπ' αὐτοῦ σωφρόνως ἐπαιδευόμεθα, ὥστ' οὐδὲ ἀκροασόμενοι οὐδέποτ' ἦλθομεν ἐπὶ δικαστήριον (Κείμενο 3)

Εντοπισμός: *ὥστ' οὐδὲ ἀκροασόμενοι οὐδέποτ' ἦλθομεν ἐπὶ δικαστήριον* (0,5μ.)

Εἶδος: (Δευτερεύουσα) συμπερασματική πρόταση (0,5μ.)

Εισαγωγή: συμπερασματικός σύνδεσμος (0,5μ.) *ὥστε* (0,5μ.)

Εκφορά: οριστική (0,5μ.) αορίστου: *ἦλθομεν* (0,5μ.)

Συντακτικός ρόλος: **Επιρρηματικός προσδιορισμός (0,5μ.) του αποτελέσματος / συμπεράσματος (0,5μ.)**

(μονάδες 4)

Δ.4.α. Να γράψετε στα Νέα Ελληνικά τις λέξεις που ζητούνται με βάση τους ακόλουθους τύπους:

- i. *συνήδη* (Κείμενο 1): σύνθετο επίθετο
συνειδησιακός, ασυνείδητος, ευσυνείδητος, υποσυνείδητος, ...
- ii. *ἀξιῶ* (Κείμενο 1): σύνθετο ουσιαστικό
καταξίωση, υπεραξία, υπαξιωματικός, αξιόγραφο, αξιολόγηση, αξιοκρατία, ...
- iii. *ἐστίν* (Κείμενο 2): απλό ουσιαστικό από το θέμα του Αορίστου β´
γένος, γένεση, γενιά, γόνος, γονέας, γενέτειρα, ...
- iv. *ζῶν* (Κείμενο 3): απλό επίθετο
ζωντανός, ζωτικός, ζωικός, ζωώδης, ζωηρός, ζωδιακός, ...
- v. *πεπoίηκε* (Κείμενο 3): απλό ουσιαστικό
ποιητής, ποιήτρια, ποιητάρης, ποίημα, ποίηση, ποιητικότητα, ...
- vi. *ἀκροασόμενοι* (Κείμενο 3): απλό ουσιαστικό
ακροατής, ακρόαση, ακροατήριο, ακρόαμα, ακροαματικότητα, ...

(6X1=6)

Δ.4.β. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α´ με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β´. Στη στήλη Β´ περισεύει μια (1) λέξη.

Στήλη Α´	Στήλη Β´
1. <i>καθεστηκόσι</i> (Κείμενο 1)	α. ανήθικος
2. <i>εὔηθες</i> (Κείμενο 2)	β. ενέσιμος
3. <i>ἔνεισιν</i> (Κείμενο 2)	γ. υφιστάμενος
4. <i>ἀποδημούντων</i> (Κείμενο 2)	δ. δημοφιλής
	ε. απουσία

1γ, 2α, 3ε, 4δ

(4X1=4)

Δ.4.γ. Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού της οριστικής Ενεστώτα και σε περίπτωση άλλου κλιτού μέρους του λόγου την ονομαστική ενικού.

- i. *εὔνους* (Κείμενο 1) < *εὖ* + *νοέω/νοῶ* / *νοῦς* (0,5μ. + 0,5 μ.)
- ii. *ὁμολογούντων* (Κείμενο 2) < *ὁμοῦ* + *λέγω* / *λόγος* (0,5μ. + 0,5μ.)
- iii. *ἐγγεγραμμένοι* (Κείμενο 2) < *έν* + *γράφω* / *γράφομαι* (0,5μ. + 0,5μ.)
- iv. *μεταβολήν* (Κείμενο 3) < *μετά* + *βάλλω* / *βολή* (0,5μ. + 0,5μ.)

Σε περίπτωση που δοθεί ως απάντηση τύπος εκτός της ονομαστικής ενικού (*νοῦς, λόγος, βολή*) και τύποι εκτός του α' προσώπου ενικού (*νοέω/νοῶ, λέγω, γράφω/γράφομαι, βάλλω*), δεν θα γίνεται αποδεκτή.

(μονάδες 4)

Δ.4.δ. Να γράψετε ποια από τις πιο κάτω λέξεις στα Νέα Ελληνικά προέρχεται από το ρήμα *κατέλειπε* (Κείμενο 3).

κατέλειπε: κατακλείδα, υπόλοιπο, υπόληψη

υπόλοιπο (1μ.)

(μονάδα 1)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(μονάδες 5)

Για την ορθογραφία στο Αντίστροφο ισχύουν τα ακόλουθα:

α. Για κάθε ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος αφαιρείται 0,25 από το σύνολο της βαθμολογίας της άσκησης.

β. Για κάθε δύο λάθη τόνου, παρατονισμού, πνεύματος, υπογεγραμμένης, αφαιρείται 0,25 από το σύνολο της βαθμολογίας της άσκησης.

γ. Μέγιστη αφαίρεση μονάδων για τα πιο πάνω από το σύνολο της βαθμολογίας της άσκησης: 2 μονάδες.

δ. Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, δεν αφαιρείται μονάδα.

Σημείωση:

Αν ο τύπος που δίνεται ως απάντηση υφίσταται ως άλλος γραμματικός τύπος των Αρχαίων Ελληνικών, τότε ο τύπος βαθμολογείται με μηδέν μονάδες (παρόλο που ορθογραφικά μπορεί να είναι ορθός). Για παράδειγμα, αν απαιτείται το γ' ενικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «λέγω» και δοθεί ως απάντηση το «λέγει» ή «λέγη», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος.

Να μεταφέρετε την πιο κάτω περίοδο λόγου στα Αρχαία Ελληνικά.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι κάποιοι από τους συμμάχους και τους πάρα πολύ ανδρείους στρατιώτες αγωνίζονται για την πόλη μας.

Δεῖ / Χρῆ / Πρέπει / Προσῆκει / Ἀνάγκη ἐστὶν (0,5μ.) ὑμᾶς (0,5μ.) γινώσκειν / εἰδέναι (0,5μ.)

**τινὰς / ἐνίους (0,5μ.) τῶν (0,25μ.) συμμάχων (0,25μ.)
καὶ τῶν (0,25μ.) ἀνδρειοτάτων (0,25μ.) στρατιωτῶν (0,5μ.)**

ἢ

τῶν (0,25μ.) μάλιστα (0,25μ.) ἀνδρείων (0,25μ.) στρατιωτῶν (0,25μ.)

ἀγωνιζομένους / μαχομένους (0,5μ.)

ἢ

ἀγωνίζεσθαι / μάχεσθαι (0,5μ.)

ἢ

**ὅτι (0,25μ.) τινὲς / ἐνιοὶ (0,25μ.) τῶν (0,25μ.) συμμάχων (0,25μ.)
καὶ τῶν (0,25μ.) ἀνδρειοτάτων (0,25μ.) στρατιωτῶν (0,5μ.)**

ἢ

τῶν (0,25μ.) μάλιστα (0,25μ.) ἀνδρείων (0,25μ.) στρατιωτῶν (0,25μ.)

ἀγωνίζονται / μάχονται (0,5μ.)

ὑπὲρ / πρὸ (0,25μ.) τῆς (0,25μ.) πόλεως (0,25μ.) ἡμῶν (0,25μ.)

ἢ

ὑπὲρ / πρὸ (0,25μ.) τῆς (0,25μ.) ἡμετέρας (0,25μ.) πόλεως (0,25μ.)

(μονάδες 5)

Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου

A.1. Ποια είναι τα πολιτικά φρονήματα του Μαντιθέου, σύμφωνα με το πρώτο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση (Κείμενο 1), και γιατί τα επικαλείται; Να εξηγήσετε και να τεκμηριώσετε με βάση το κείμενο.

(μονάδες 4)

Ο Μαντίθεος είναι υποστηρικτής και αγωνιστής της δημοκρατίας. (1μ.)

Επικαλείται τα δημοκρατικά φρονήματα και τους αγώνες για τη δημοκρατία, επειδή αυτά σε χαλεπούς καιρούς, όπως την εποχή των Τριάκοντα,

- συγκινούσαν ιδιαίτερα τους Αθηναίους (1μ.)
 - έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στη δοκιμασία των αρχόντων (1μ.).
- (Σχολικό βιβλίο, σελίδα 84)

Τεκμηρίωση με βάση το κείμενο:

«εὔνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι» (0,5μ.)

«ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν». (0,5μ.)

A.2. Πώς τεκμηριώνει ο Μαντίθεος τον χαρακτηρισμό «εὔηθές ἐστιν» που χρησιμοποιεί στο δεύτερο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση (Κείμενο 2); Να αναφέρετε δύο (2) λόγους για τους οποίους το επιχείρημά του μπορεί να αξιολογηθεί ως ισχυρό.

(μονάδες 4)

Ο Μαντίθεος χαρακτηρίζει ως ανοησία / αφέλεια (εὔηθές ἐστι) το να θεωρεί κανείς αξιόπιστο τεκμήριο το «σανίδιον» / την ξύλινη πινακίδα και τεκμηριώνει τον χαρακτηρισμό αυτό ισχυριζόμενος ότι:

- Το όνομα πολλών που αποδεδειγμένα υπηρέτησαν ως ιππείς (και άρα ήταν ολιγαρχικοί, εχθροί του δημοκρατικού πολιτεύματος), δεν είναι καταγεγραμμένο σε αυτήν, ενώ ορισμένων από όσους δεν ήταν καν στην πόλη –όπως και του ιδίου– είναι καταγεγραμμένο. (1μ.)
- Αντίθετα, οι κατάλογοι των φυλάρχων αποτελούν αξιόπιστο τεκμήριο, στο οποίο οι δικαστές πρέπει να στηριχθούν, διότι ήταν προσεκτικά και υπεύθυνα καταρτισμένοι, καθώς, σε περίπτωση οποιασδήποτε παράλειψης ή σφάλματος, ήταν αναγκασμένοι να καταβάλουν οι ίδιοι το οφειλόμενο από τους ιππείς επίδομα. (1μ.)

Το επιχείρημα του Μαντιθέου αξιολογείται ως ισχυρό, επειδή:

- θέτει υπό αμφισβήτηση τον ισχυρισμό των αντιπάλων του
- είναι λογικό / ακολουθεί λογική συλλογιστική διαδικασία
- βασίζεται σε γραπτά στοιχεία / τεκμήρια («άτεχνη» απόδειξη).

(2X1=2)

(μονάδες 4)

Σοφοκλέους *Οιδίπους Τύραννος*

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

Παιδιά μου, νέα γενιά του αρχαίου του Κάδμου,
για ποια αφορμή μου 'χετ' εδώ προσπέσει
κρατώντας ικεσίας κλαδιά στα χέρια,
ενώ όλ' η πολιτεία είναι πνιγμένη
μες στο λιβάνι και μαζί φουντώνει 5
θρήνος από παντού και μοιρολόι;
Που εγώ, παιδιά μου, κρίνοντας πως πρέπει
όχι απ' άλλους ν' ακούσω, ήρθα εδώ ο ίδιος,
ο ονομαστός Οιδίποδας απ' όλους.
Μα εξήγα μου εσύ, γέροντα, γιατί είσαι 10
εσύ που σου ταιριάζει να μιλήσεις
από μέρους κι αυτών. Ποιος να 'ναι ο λόγος
που έτσι σας φέρνει εδώ; Μην κανείς φόβος,
μην λαχταράτε κάτι; Γιατ' εγώ
πρόθυμος σ' όλα να σας βοηθήσω 15
αλλιώς θα 'μουν αναίσθητος, αν δεν
ψυχοπονιόμουν τέτοια λιτανεία.

Σοφοκλέους, *Οιδίπους Τύραννος*

B.1.α. Ποια αιτία έχει προκαλέσει την έντονη θρησκευτική ατμόσφαιρα που χαρακτηρίζει την πρώτη σκηνή του έργου; Να εξηγήσετε.

(μονάδες 2)

Αιτία: Ο λοιμός (1μ.), ο οποίος οδήγησε τους πολίτες σε απόγνωση εξαιτίας της κρίσιμης για την πόλη κατάστασης (άνθρωποι, ζώα και φυτά οδηγούνται σταδιακά στον θάνατο). (1μ.)

(2X1=2)

B.1.β. Να τεκμηριώσετε την ύπαρξη θρησκευτικής ατμόσφαιρας καταγράφοντας δύο (2) στοιχεία που εντοπίζετε στο πιο πάνω απόσπασμα.

(μονάδα 1)

Θρησκευτικά στοιχεία:

- η παρουσία των ικετών και του ιερέως
- η πραγματοποίηση προσφορών και ικεσίας
- ικεσίας κλαδιά (στ. 3): κλαδιά δάφνης και ελιάς, τα τοποθετούσαν στους βωμούς
- λιβάνι (στ. 5): έκαιγαν ξύλα από αρωματικά δέντρα στους βωμούς
- λιτανεία (στ. 17)
- ο βασιλιάς που είναι ταυτόχρονα θρησκευτικός αρχηγός («μου 'χετ' εδώ προσπέσει /κρατώντας ικεσίας κλαδιά στα χέρια», στ. 2-3)

(2X0,5=1)

B.2. Με βάση το περιεχόμενο του πιο πάνω αποσπάσματος, να αναφέρετε και να εξηγήσετε δύο (2) γνωρίσματα του Οιδίποδα ως βασιλιά. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 2)

Χαρακτηριστικά του Οιδίποδα ως βασιλιά και τεκμηρίωση:

Ο Οιδίποδας:

- νοιάζεται για τους υπηκόους του, ενδιαφέρεται ειλικρινά για τον λαό του και για αυτό έχει πάει αυτοπροσώπως να ακούσει το πρόβλημά τους, ανταποκρίνεται άμεσα στο κάλεσμα / πρόβλημα του λαού του (στ. 7 – 8: «κρίνοντας ... ο ίδιος»)
- αντιμετωπίζει με ευαισθησία και σεβασμό το πρόβλημα των υπηκόων του, διαθέτει ενσυναίσθηση (στ. 16-17: «αναίσθητος», «ψυχοπονιόμουν»)
- στοργικός, συμπεριφέρεται σαν πατέρα, αντιμετωπίζει τους υπηκόους του σαν πρόσωπα οικεία στον ίδιο (τους αποκαλεί δύο φορές «παιδιά μου», στ. 1 και στ. 7)
- συμπαραστάτης, πρόθυμος να βοηθήσει τον λαό και να βρει λύση στο πρόβλημά του (στ. 12-17: «πρόθυμος σ' όλα να σας βοηθήσω»)
- αγωνιά για τους υπηκόους του (ερωτήσεις στίχων 12-14).

(χαρακτηριστικά: 2Χ0,5μ.=1μ.)

(τεκμηρίωση: 2Χ0,5μ. =1μ.)

B.3. Σε ποιο από τα κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας ανήκει το πιο πάνω απόσπασμα; Να καταγράψετε ένα (1) ακόμη κατά ποσόν μέρος της τραγωδίας.

(μονάδες 2)

Το πιο πάνω απόσπασμα:

ανήκει στο διαλογικό μέρος της τραγωδίας. (1 μ.)

ή

ανήκει (στο διαλογικό μέρος της τραγωδίας και συγκεκριμένα) στον Πρόλογο. (1μ.)

Ένα ακόμη κατά ποσόν μέρος της τραγωδίας είναι:

- το χορικό (1μ.)

ή ένα από τα:

- η Πάροδος
- το Επεισόδιο
- το Στάσιμο
- η Έξοδος
- ο Κομμός (1Χ1=1)

(μονάδες 2)

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ		
ΚΕΛΙ ΠΙΝΑΚΑ	ΑΣΚΗΣΗ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΑ ΑΣΚΗΣΗ
1.	I.A.1 (δίδαγμένο κείμενο 1)	9
2.	I.A.2 (δίδαγμένο κείμενο 2)	11
3.	I.B. (αδίδακτο κείμενο / κείμενο 3)	15
4.	I.Γ. (ορθογραφία)	5
5.	I.Δ.1.α-γ (σχηματισμός ρηματικών τύπων)	6
6.	I.Δ.2.α.i-ii (παραθετικά)	4
7.	I.Δ.2.β.i-ii (αντίθετος αριθμός)	5
8.	I.Δ.3.α.i-iv (συντακτική αναγνώριση)	6
9.	I.Δ.3.β (δευτερεύουσα πρόταση)	4
10.	I.Δ.4.α.i-vi (λεξιλογικά: παράγωγα)	6
11.	I.Δ.4.β (λεξιλογικά: αντιστοίχιση)	4
12.	I.Δ.4.γ.i-iv (λεξιλογικά: συνθετικά μέρη)	4
13.	I.Δ.δ (προέλευση λέξης)	1
14.	I.E. (αντίστροφο κείμενο)	5
15.	II.A.1 (<i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , πολιτικά φρονήματα)	4
16.	II.A.2 (<i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , τεκμηρίωση χαρακτηρισμού)	4
17.	II.B.1.α+β (<i>Οιδ. Τ.: αἰτία + 2 στοιχεία</i>)	3
18.	II.B.2. (<i>Οιδ. Τ.: 2 γνωρίσματα του Οιδίποδα</i>)	2
19.	II.B.3. (<i>Πρόλογος + κατά ποσόν μέρος</i>)	2
		ΣΥΝΟΛΟ 100

